

Для теорії та практики правозастосовчої діяльності недостатньо лише визначити об'єкт запобігання злочинності: важливо розкрити його зміст. На нашу думку, запобігання злочинності як вид соціальної практики й соціальна цінність відображає суспільні відносини щодо й у зв'язку із запобіганням злочинності, тому саме вони (відносини), а не їхні недоліки, є її об'єктом. Визначення й уточнення таких об'єктів за допомогою експертних досліджень потребує подальшого дослідження як на теоретичному, так і на процедурно-прикладному та процесуальному рівнях. Такий підхід збагатить не тільки експертну діяльність як таку, а й теорію і практику запобігання та протидії злочинності на всіх рівнях — загальносоціальному, спеціально-кримінологічному, індивідуальному тощо.

Перелік джерел посилання

1. Лукашевич С. Ю. Наукові підходи до визначення сутності об'єкта запобігання злочинності. *Форум права*. 2017. № 3. С. 109—113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index (дата звернення: 10.08.2023).
2. Лукашевич С. Ю. Об'єкти запобігання злочинності та корупції. *Теорія і практика правознавства*. 2021. Вип. 2. С. 200—213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipr_2021_2_14 (дата звернення: 10.08.2023).
3. Голіна В. В. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посіб. Харків, 2011. 120 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2012/NMP_0016.pdf (дата звернення: 10.08.2023).
4. Філіпенко Н. Є. Приватна теорія експертної превенції: генеза та сучасний стан. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 250—256. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/12/3-19-ua/40.pdf> (дата звернення: 10.08.2023).

Роль експертизи відео-, звукозапису в розслідуванні злочинів із використанням інтернету та засобів мобільного зв'язку

Христина Луценко,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7883-3764>, e-mail: about-work@ukr.net

Анна Роман,

ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8406-7979>, e-mail: anna_roman@ukr.net

Розглянуто деякі приклади злочинів, що вчиняються в інтернеті та за допомогою мобільного зв'язку. Актуальність теми полягає у зростанні кількості злочинів, які скоюються в інтернеті, їх високою замаскованістю. Розслідування таких злочинів ускладнюється необхідністю використання нових технологій, які дають змогу знайти зловмисника.

Ключові слова: експертиза відео-, звукозапису; ідентифікаційні завдання; інтернет; мобільний зв'язок; злочин.

The Role of Forensic Video and Audio Examination in Investigating Internet and Mobile Communication-Related Crimes

Khrystyna Lutsenko, Anna Roman

This paper explores various instances of crimes occurring on the Internet and via mobile communication devices. The significance of this topic stems from the growing number of cybercrimes often characterized by their high concealment level. Investigating such crimes is further complicated by the need to employ cutting-edge technologies to identify perpetrators.

Keywords: forensic video and audio examination, identification tasks, Internet network, mobile communication, crime.

Важливу роль у розслідуванні організованої злочинної діяльності грає експертиза відео-, звукозапису. Це пояснюється загальнодоступністю та поширенням засобів мобільного зв'язку, а також можливістю ідентифікації особи за її голосом та мовленням, зафіксованими під час оперативно-технічних заходів. Жодна організація, зокрема злочинна, неможлива без комунікації, керівники та учасники злочинних угруповань під час підготовки, скоєнні та приховуванні слідів злочину зазвичай користуються спеціальними пристроями (комп'ютерами, смартфонами, планшетами, терміналами тощо).

Можна впевнено стверджувати, що мобільний зв'язок та інтернет — важлива зброя сучасної організованої злочинності. Найчастіше перехоплені мовленнєві повідомлення є єдиним доказом причетності особи (особливо керівника злочинного формування) до організованої злочинної діяльності. Тому сьогодні перехоплення переговорів, які здійснюються за допомогою різних технічних засобів, з подальшим аналізуванням телефонного або IP-трафіку та ідентифікацією учасників цих переговорів за допомогою експертизи відео-, звукозапису — це «кити», на яких ґрунтується боротьба з організованою злочинністю у всьому світі.

За номером телефону можна дізнатися:

- орієнтовне місцезнаходження особи в певний час. Орієнтовне, тому що можна побачити найближчу вежу мобільного зв'язку, до якої під'єднувався телефон;
- побудувати маршрут пересування особи. Під час пересування телефон періодично переключачеться на вежу, зв'язок якої стабільніший. Унаслідок за списком адрес розташування базових станцій можна скласти орієнтовний маршрут особи;
- номери осіб, із якими шукана особа спілкувалася. Оператори надають інформацію про всі вхідні та вихідні дзвінки за певний період часу. Тобто можна побачити список телефонних номерів, які телефонували і яким телефонували з певного номера;
- тривалість з'єднань з абонентами. Оператори фіксують тривалість з'єднань, зокрема нульові з'єднання;
- сервісні sms. Можна побачити назву відправника без змісту самого повідомлення. Це повідомлення від операторів мобільного зв'язку, банків, магазинів тощо [1].

Записи телефонних переговорів дають змогу отримати таку інформацію:

- семантичну (сміслову), що містить відомості про підготовку, вчинення та приховування злочинів; взаємних розрахунків; керівників та учасників злочинної діяльності; виконуваних ними обов'язків; спеціалізації у структурі злочинного співтовариства; інших обставин, що мають значення для справи;
- акустичну та лінгвістичну інформацію, яка дає змогу досліджувати голос та мовлення учасників записаної розмови з метою їх ідентифікації та встановлення факту належності їм певних фраз (реплік) у досліджуваних записах;
- лінгвістичну (соціально-біологічну) інформацію про учасників розмови: стать, вік, національність, соціальний статус, належність до певного професійного середовища, походження з певної місцевості тощо;
- комунікативно-психологічну, яка вказує на наявність та характер зв'язків між учасниками переговорів;
- відомості про звуки навколишнього середовища, зафіксовані на записах, які дають додаткову інформацію про місцезнаходження осіб у момент розмови, учинених ними діяч, присутності під час розмови третіх осіб. Частина цієї інформації може бути оцінена та використана слідчим (і згодом — судом) самостійно, інша набуває доказового значення лише після експертного дослідження.

Під час розслідування кримінальних справ про створення та участь у злочинному угрупованні найбільше значення мають ідентифікаційні завдання, що розв'язуються експертизою відео-, звукозапису:

- ідентифікація мовця за голосом та усним мовленням;
- установлення факту виголошення окремих слів (фраз, реплік) на записі конкретним мовцем.

Упродовж останнього десятиліття у кримінальній практиці виправних установ існують різні види шахрайства, учинені з використанням високих технологій, зокрема, за допомогою мобільного зв'язку. Зазначений факт актуалізує необхідність призначення та проведення експертизи відео-, звукозапису, об'єктом якої є усне мовлення, зафіксоване у фонограмах.

Так, наприклад, засуджений Іванов, відбуваючи покарання в одній із виправних колоній, протягом тривалого часу розкрадав безготівкові кошти з використанням засобів мобільного зв'язку шляхом обману осіб, які живуть у різних регіонах країни. Попередньо Іванов для цього прийняв рішення про створення організованої групи, члени якої, використовуючи мобільні телефони із сім-картами, підключеними до інтернету, дзвонили абонентам стільникового зв'язку, представлялися іншими особами, зокрема їхніми родичами, знайомими чи співробітниками поліції, повідомляючи свідомо хибні дані, вводили в оману і викрадали в них кошти, які переводилися на підконтрольні їм абонентські номери мобільного зв'язку та банківські картки.

У сучасних реаліях особливо складно обійти стороною такі питання, як поширення закликів до терористичної діяльності через інтернет та злочини, скоєні за допомогою мобільного зв'язку, спрямовані на завдання шкоди суверенітетові, територіальній цілісності та недоторканості, обороноздатності, державній, економічній та інформаційній безпеці України.

Отже, можна стверджувати, що експертиза відео-, звукозапису посідає важливе місце серед інших видів експертиз. З появою новітніх технологій цей вид експертизи не втратив своєї важливості, а, навпаки, перетворився на більш практичний та сучасний спосіб допомогти в розкритті злочинів, скоєних за допомогою інтернету та засобів мобільного зв'язку.

Перелік джерел посилання

1. Використання інформації мобільних операторів у кримінальному провадженні. URL:<https://bargen.com.ua/2019/12/16/vykorystannya-informatsiyi-mobilnyh-operatoriv-u-kryminalnomu-provadhenni> (дата звернення: 01.09.2023).

Належність тимчасової споруди до об'єкта рухомого майна з огляду впливу на земельну ділянку, на якій об'єкт розташований

Андрій Любченко,

Полтавський окружний адміністративний суд; м. Полтава, Україна;

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1895-3630>; e-mail: a.v.liubchenko97@gmail.com

Проаналізовано критерії належності тимчасової споруди до рухомого майна. Зроблено акцент на необхідності вдосконалення чинного законодавства стосовно визначення системи критеріїв впливу на земельну ділянку, на якій розташована тимчасова споруда.

Ключові слова: тимчасова споруда; нерухоме майно; рухоме майно; земельна ділянка; система критеріїв оцінки.

Classification of a Temporary Structure as Movable Property Based on Its Impact on the Land Parcel It Occupies

Andrii Liubchenko

This research examines the establishing criteria whether a temporary structure qualifies as movable property. Particular attention is given to the need for enhancing actual legislation in defining a system of criteria for assessing its impact on the land plot where the temporary structure is situated.

Keywords: temporary structure; immovable property; movable property; land plot; criteria assessment system.